

Een bos vol *Cypripedium calceolus*

Tekst en foto's: Wiert Nieuman

Omgeving Tannheim

Een paar jaar geleden waren we begin juli een weekje met vakantie in de omgeving van Reutte in Noord Tirol. In de *Alpenblumengarten am Hahnenkamm* stond *Cypripedium calceolus* nog in bloei. Leuk om hem daar zo laat nog in bloei te zien, maar ja, echt wild is hij daar niet natuurlijk. Je zit daar wel in de Kalkalpen en misschien zou hij daar ook in het wild voor kunnen komen. Wil je daar achter komen dan moet je de lokale bevolking raadplegen. Vooral de al wat oudere mensen die zelf jarenlang op het land en in de bossen gewerkt hebben, weten heel veel van de wilde flora. Ik informeerde daarom eens bij de eigenaar van ons appartement en hij wist te vertellen dat er ergens in het Lechtal een gebied zou zijn waar wel 200 *Frauenschuhe* zouden staan. In mei en juni was dat gebied dan toegankelijk. Het zou bewaakt worden om diefstal van planten tegen te gaan.

Sacramentsdag

In 2015 waren we in Tannheim, ook weer niet ver van Reutte en in de buurt van het Lechtal. Het was eind mei - begin juni en ik had een stille hoop... Maar ja, waar zou dat terrein zijn? Onze gastvrouw, niet gezegend met groene vingers en plantenkennis, dook voor mij het internet op. Al na enkele ogenblikken kwam ze met de locatie. Het bleek dat we er maar een

half uurtje rijden vandaan waren. Het was toen Sacramentsdag en dat is een feestdag waarop alle winkels en zelfs veel restaurants gesloten zijn. Voor ons een goede reden om het dorp achter ons te laten en naar Martinau te rijden, naar het bos waar de *Cypripediums* zouden staan. Het bleek met de navigatie gemakkelijk te vinden en vanaf het parkeerterrein werden we via handwijzers naar het *Frauenschuhgebiet* verwezen. Tijdens de wandeling er naar toe kregen we als amuse eerst

nog een bloeiend exemplaar van de Vliegenorchis en enkele andere orchideeën te zien.

Het terrein

Omgeven door ruim 2000 m hoge bergen, stroomt de rivier de Lech door een breed dal naar het oosten waar hij tenslotte in de Donau uitkomt. De Lech is een ondiepe rivier die vooral gevoed wordt door smeltwater. In het voorjaar is het een woeste stroom die buiten de oevers kan treden; in de zomer is het een rustige, ondiepe

Cypripedium calceolus

Cypripedium calceolus

Aan de rand van het Frauenschuhgebiet

Cephalanthera longifolia

Ophrys insectifera

Dactylorhiza majalis

Plantenjagen met de camera

onderbegroeiing. De grond bestaat uit klei en kalkrijke steenslag, puin en rotsblokken die afgezet zijn door de Lech. Het *Auwald* heeft in de loop der eeuwen voor een humuslaag gezorgd waarin een rijk bodemleven aanwezig is. De totale oppervlakte van het *Frauenschuhgebiet* is 2,5 ha. Dit gebied wordt in de bloeitijd bewaakt door de *Bergwacht* van Elmen. Tot verbazing van velen heeft er geen entree tot het terrein betaald te worden, maar een vrijwillige bijdrage voor het in stand houden van het terrein wordt op prijs gesteld.

Zesduizend volgens de visser

Als je enthousiast bent, wil je nog wel eens overdrijven. Vissers doen dat, maar plantenliefhebbers ook. Volgens een website zouden er in het *Frauenschuhgebiet* meer dan 6000 *Cypripediums* staan. Dat is vele malen meer dan de 200 van mijn eerste informant! Volgens een meer betrouwbare bron zou het om 2000 tot 3000 exemplaren gaan. Wel is men het erover eens dat het een van de rijkste *Cypripedium*gebieden van Europa is. Er staan grote pollen met tientallen bloemen, maar ook jonge, nog niet bloeiende planten en exemplaren met slechte enkele bloemen. Sommige planten staan in de volle zon en andere staan onder de struiken of zelfs in het bosgedeelte in redelijk diepe schaduw.

Smalle paden, omzoomd met simpele hekjes lopen door het bos en niemand legt je een strobreed in de weg als je foto's wilt maken. Pijlen geven de

Primula auricula

Globularia nudicaulis

Primula auricula

De zeldzame *Tozzia alpina*

Primula farinosa

Soldanella alpina

zijn nu tussen 1000 en 1500 m in grote aantallen te bewonderen. En *Cypripedium calceolus* vind je in juli natuurlijk nergens meer in bloei...

Voorjaarsreis naar Tannheim in Noord Oostenrijk

Ik organiseer van 28 mei t/m 4 juni een groepsreis naar dit gebied. Garden Tours zal het reistechnische deel voor zijn rekening nemen; ik maak het programma. Het is een busreis. Halverwege de heen- en terugweg zal er ergens overnacht worden. Voor deze reis heb ik een programma samengesteld waarin je alles zult zien dat in dit artikel vermeld staat, uiteraard ook de duizenden Venusschoentjes. Daarnaast

meest logische route aan, maar je bent niet verplicht om die route te volgen. Ben je wat aan het dwalen en loop je sommige paden ook in tegengestelde richting dan kan de hoeveelheid bloemen 'je naar het hoofd stijgen' en kom je misschien ook wel tot 6000 Cypripediumbloemen.

Je bent er niet alleen...

Tijdens de bloeitijd komen honderden plantenliefhebbers naar deze plek om gewoon te genieten, om elkaar op bepaalde bijzonderheden te wijzen of om foto's te maken. Je hoort Tsjechisch, Duits en Engels om je heen en ook Nederlands natuurlijk, maar Nederlanders vind je over de hele wereld. Wel opvallend was een opmerking van een Nederlander: 'Blijkbaar zijn dit bijzondere planten, want er komen zoveel mensen op af!' In mijn optiek was hij dus blijkbaar een plantenbarbaar...

Meer schoonheden

In die tijd van het jaar is het Lechtal en het Tannheimertal één oase van bloemen. Op diverse plaatsen bloeien *Cephalanthera longifolia*, *Orchis mascula* en *Dactylorhiza majalis*. De hooilanden staan nog in volle bloei; tussen Tannheim en Grän zijn in de natte weiden de moeraswespenorchissen al boven de grond, maar nog niet in bloei. Hoger in de bergen is het een bloemenfeest van alpenplanten met als toppers *Primula auricula* en *Gentiane verna*. Verder vind je massaal *Primula farinosa*, *Globularia nudicaulis*, *Soldanella alpina* en als je geluk hebt ook nog een veldje met krokussen.

Begin juni is het nog rustig in de bergen. Veel mensen denken dat het nog te vroeg is om al veel planten in bloei te zien. Het tegendeel is waar, veel soorten, waar je in juli voor naar de 2000 m moet,

Daarnaast bezoeken we op de heenweg de Sichtungsgarten Hermannshof in Weinheim, op de terugweg Kwekerij Gaissmayer in Illertissen en de mooie Palmengarten te Frankfurt. De meeste wandelingen zijn niet zwaar, behalve die op dag 5 hoog in de bergen, deze is niet geschikt voor mensen die slecht kunnen lopen!

Zoals altijd op de Alpenreizen die ik doe: 's avonds na het diner plantenbespreking voor wie dat wil. Dat houdt in dat de belangrijkste planten van die dag nog een keer de revue passeren en van een naam zijn voorzien zodat je daar een foto van kunt maken om alles snel te kunnen determineren.

Aangezien het aantal eenpersoonskamers beperkt is, adviseer ik om zo mogelijk met twee personen te boeken. Je kunt mij ook mailen (wiert.nieuman@zonnet.nl) en dan kan ik je eventueel in contact brengen met een andere alleenreizende zodat jullie mogelijk een kamer met twee bedden kunnen delen.

De kosten van deze reis zijn € 915,- per persoon in een tweepersoonskamer. Eenpersoons toeslag is € 60,-. Meer informatie op de website van Garden Tours: www.gardentours.nl en zoek dan op 'Tannheim'. Klik voor de reisbeschrijving op de button 'Tuinen'.

GARDEN TOURS